

KHAI BÚT NĂM BÌNH TUẤT

(1946)

Phần I - Nguyên Tác

Lô hoa trình Vạn Thắng
Trúc biểu kiến thái bình
Nay mừng lạc vận tái sinh
Hỡi bốn bể ai kinh luân chẳng tá?
Những gấn bó chi chi sắt đá
Khối u tình nhường đã với với
Tản Viên sơn nghê hiện chi thời
Đỉnh Nhĩ thủy tinh phi chi tế
Gặp tân niên lại nguyên niên là thể
Chấm dứt câu hưng phế cựu văn chương
Vạn xuân thử hội cương thường.

Phần II - Chú Giải

A. Giải Nghĩa Những Câu Chữ Khó

Lô hoa: Bông lau.

Trình: Bày ra.

Vạn Thắng: Cái khí thế đại thắng như vua Đinh Tiên Hoàng thắng các sứ quân.

Trúc biểu: Ngọn tre đây để tưởng nhớ đến những bụi tre đằng ngà mà xưa kia Phù Đổng Thiên vương dùng làm vũ khí dẹp giặc Ân mở ra cảnh thái bình.

Lạc vận tái sinh: Vận hội của nòi giống Lạc Việt trở lại thịnh vượng như xưa.

Kinh luân: Tài cứu dân giúp nước.

Khối u tình: Mỗi tình u uẩn chứa chất trong lòng từ lâu.

Tản viên sơn: Núi Tản Viên thuộc Sơn Tây nay là Hà Sơn Bình.

Nghê: Cái mống cầu vồng hiện ra ở trên không.

Đình Nhĩ thủy: Đình Nhĩ: Quai vạc. Năm Mậu Thân (1344) vua Trần Thái Tông sai quan các lộ đắp đê ở hai bên bờ sông Hồng hà gọi là “Đình Nhĩ đê”.

Tinh phi chi tế: Nói có điềm sao bay ở trên bờ sông Đình Nhĩ. Ý nói: Có điềm cầu vồng hiện ra ở núi Tản Viên và sao bay lạc xuống khoảng đê sông Nhị Hà đó là những điềm lành ứng hiện, báo có sự sáng sủa, tốt lành cho quốc dân.

Tân niên: Năm mới, đầu năm.

Nguyên niên: Năm đầu của một triều đại. Khi vua lên ngôi, lấy một chữ đặt tên gọi là niên hiệu. Thí dụ “Gia Long” nếu thấy không hay có thể đổi niên hiệu khác gọi là “cải nguyên”.

Hưng: Thời thịnh vượng.

Phế: Thời suy tàn.

Cựu văn chương: Văn chương cũ. Ý nói nền nếp cũ, chế độ cũ chấm dứt đi để thế vào những cái mới (cách mạng).

Vạn xuân: Muôn năm, danh hiệu đặt ra với hy vọng được trường cửu mãi mãi.

Thử hội cương thường: Xác định: Hội này mới là cơ hội để kiến tạo nên kỷ cương đạo lý thường hằng.

B. Đại Ý Tổng Quát

Năm mới mọi việc đổi mới, ước ao có những điềm lành báo trước cho những việc tốt lành đến sau. Những vận hội tốt lành thỏa mãn những điều ước mong và chấm dứt những cái trì trệ bế cực, mở ra hội thái bình vạn xuân để

xây dựng cương thường mới.

C. Ý Nghĩa Chi Tiết

Bông lau, tưởng đến cờ lau Vạn Thắng thời vua Đinh Tiên Hoàng. Ngọn trúc nhớ đến gậy tre của Phù Đổng Thiên vương dẹp giặc Ân mở ra hội thái bình. Cứ những điềm này ứng hiện thì rồi đây chúng ta sẽ đón mừng vận hội tái sinh của dân tộc Việt.

Hỡi các bậc kinh luân trong khắp bốn bể. Những gì đã gắn bó với nhau và những gì đã quyết tâm sắt đá đeo đuổi để thực hiện trong bấy lâu nay thì giờ đây trong khối u tình kia đã vơi dần nỗi băn khoăn lo lắng.

Cũng như thời nào, cầu vồng hiện ra trên núi Tản, ánh sao sa vào quăng đê Đĩnh Nhĩ trên bờ sông Nhị Hà, nghiệm trong những điềm đó là những thụy ứng có đổi thay tốt. Cho nên hôm nay gặp dịp năm mới có lẽ lại là nguyên niên mới, để chấm dứt những gì gọi là hưng, phế của thời cũ, để mở ra hội vạn xuân xây dựng nếp cương thường vững bền muôn thuở.

D. Bình Luận

Bài thơ này khác hẳn với các bài khác từ trước tới nay. Quan niệm "Đầu năm khai bút", muốn cho ngòi bút của mình đổi mới, bắt đầu từ năm mới này mọi chuyện sẽ tươi đẹp như những đoá hoa xuân tươi nở (bút khai hoa). Bao nhiêu những ước mơ cao đẹp, ươm mầm nảy nẩy, giờ đây đón gió xuân sang mà bùng nở, phô ra muôn tia ngàn hồng, đẩy lên hương trời sắc nước.

Ai cấm người ta hy vọng, ai cấm người ta tưởng tượng những nguyện ước chân chính? Những điềm này điềm nọ vẫn có thể chứng minh cho điều nghiệm trước tin sau. Âu cũng là thường tình của những tâm hồn tha thiết mong chờ./.